

C. FASSEUR

De Indologen, Ambtenaren voor de Oost, 1825-1950.

Amsterdam-Den Haag: Bert Bakker

1993

500 pp.

Prijs niet vermeldt

Professor mr. C. Fasseur is hoogleraar in de geschiedenis van Zuidoost-Azië, speciaal Indonesië aan de Universiteit van Leiden en uitnemend rechtsgeleerde, ontwerper van de nieuwe politiewet. *Elseviers Weekblad* van 5 September 1993 meldt de onlangse verschijning van zijn boek *De Indologen, ambtenaren voor de Oost, 1825-1950*, ruim 500 bladzijden, met subsidie van het Prins Bernhard-Fonds. Hij geeft hierin een geschiedenis van het binnenlands bestuur in Oost-Indië. Nederland was vroeg met opleiding van bestuursambtenaren voor de Oost. Plannen daarvoor zijn reeds in 1825 opgesteld en in 1843 is de opleiding begonnen aan de Koninklijke Academie te Delft, aanvankelijk twee jaar tot 1900. Een tweede opleiding is toen ingesteld bij de Universiteit van Leiden en in 1922 tot volwaardige universiteitsstudie verheven. Ontevredenen met de ethisch gerichte opleiding in Leiden hebben in 1925 een mededingende opleiding gesticht, de zogenoemde "oliefaculteit" aan de Rijksuniversiteit te Utrecht. In Batavia is een opleiding in Afdeling B van het Gymnasium Willem III georganiseerd en in 1913 gesloten. De studie in de Indologie was veelzijdig en degelijk. De overdracht van de soevereiniteit over Oost-Indië door Nederland aan de Republiek Indonesia in 1949 heeft de studie voor bestuursambtenaar beëindigd.

Het ligt voor de hand, dat het koloniale beleid der Westerse landen diepgaand is beïnvloed door de mentaliteit van het moederland. Fasseur noemt als kenmerken van het Nederlandse koloniale beleid onder meer zuinigheid en zorgzaamheid, twee trekken van de Nederlandse volksaard. De zuinigheid leidde somtijds tot surrogaatoplossingen. Aan volksonderwijs werden kleine bedragen besteed.

Dat heeft veel kritiek door buitenlanders uitgelokt. De zorgzaamheid kwam vooral tijdens de ethische politiek in de 20ste eeuw tot uiting, m.i. onder meer in irrigatiewezen, gezondheidszorg en volkskredietwezen. Buitenlanders hebben deze aspecten van het Nederlandse koloniale beleid geprezen. Deze zorg ging veel verder dan in het Britse en Franse koloniale beleid, dat veel afstandelijker jegens de inheemse bevolking was en zich veel minder met het plaatselijke bestuur bemoeide.

Fasseur merkt op, dat er in Oost-Indië onder Nederlands bestuur apartheid bestond, maar veel milder dan in Zuid-Afrika. Hij vermeldt, dat reeds in 1854 Indo's [kleurlingen] wettelijk met blanken zijn gelijkgesteld. Ik geloof, dat de apartheid in Zuid-Afrika ook een anomalie was geworden en niet te handhaven was. Wij gaan daarom een tijdperk van verguizing daarvan en van H.F. Verwoerd als ideoloog en bewaker daarvan tegemoet. De historicus dient te beseffen, dat Verwoerd Nederlandse ouders had en deelde in de Nederlandse volksaard. Mede daarvoor was de apartheid paternalistisch en hield ze een sterk gevoel van verantwoordelijkheid voor de gekleurde bevolking van Zuid-Afrika in.

C. DE JONG

Pretoria